

Archeologienota
Verslag van Resultaten
bureauonderzoek: 2021D253

Vilvoorde
Gillekensstraat

Kim Aluwé
Pieter Laloo

Ghent Archaeological Team BV
Venecolaan 52M
9880 Aalter

Colofon

Project:
Vilvoorde-Gillekensstraat

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM BV(GATE)
Kim Aluwé, Pieter Laloo

© 2021- GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM BV
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team BV.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel	ii
Inleiding	iii
Verslag van Resultaten	4
1. Bureauonderzoek [BO]	4
1.1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1.1 Administratieve gegevens	4
1.1.2 Onderzoekskader	7
1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen	7
1.1.2.2 Criteria voor de noodzaak van een archeologisch onderzoek	7
1.1.3 Onderzoeksopdracht	7
1.1.3.1 Archeologische voorkennis	7
1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied	8
1.1.3.3 Randvoorwaarden	8
1.1.4 Werkwijze en strategie van het onderzoek	9
1.2 Assessmentrapport	9
1.2.1 Landschappelijke situering	9
1.2.2 Historisch-cartografische situering	14
1.2.3 Archeologische situering	22
1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied	23
1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	27
Bibliografie	28
Bijlage	28

INLEIDING

In het kader van de toekomstige ontwikkeling van het terrein gelegen tussen de Schaarbeeklei, de Gillekensstraat en de Harensesteenweg te Vilvoorde plant de initiatiefnemer de sloop van enkele gebouwen en de inrichting van een publiciteitsinrichting.

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet (perceeloppervlak > 3000m², bodemingreep > 1000m²). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

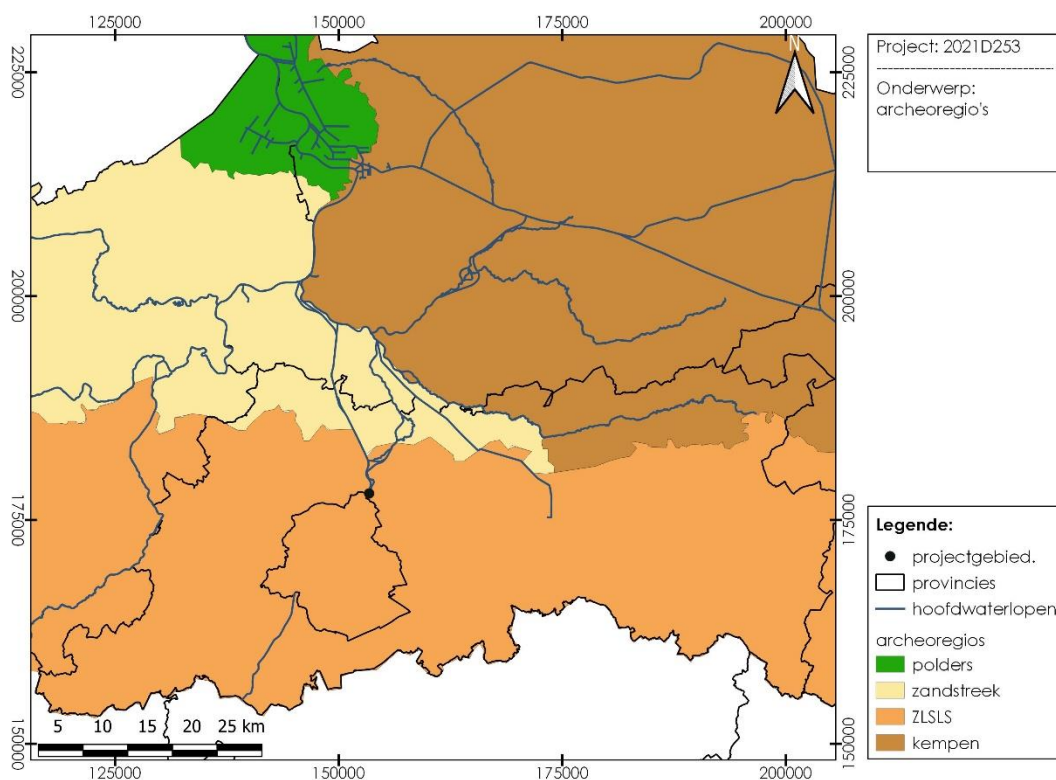
VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Bureauonderzoek [BO]

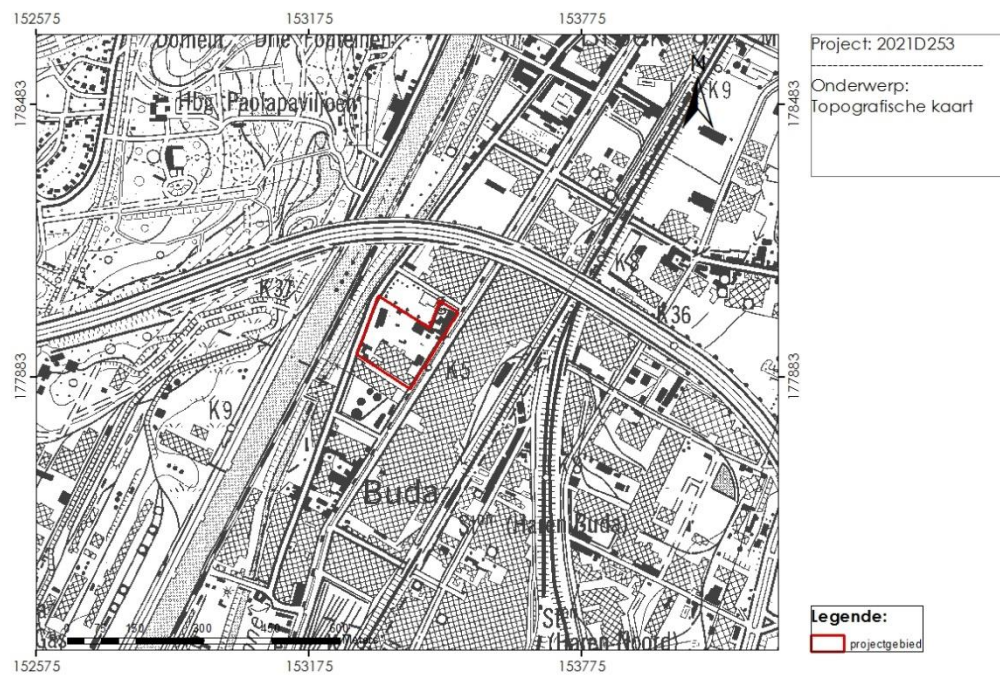
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

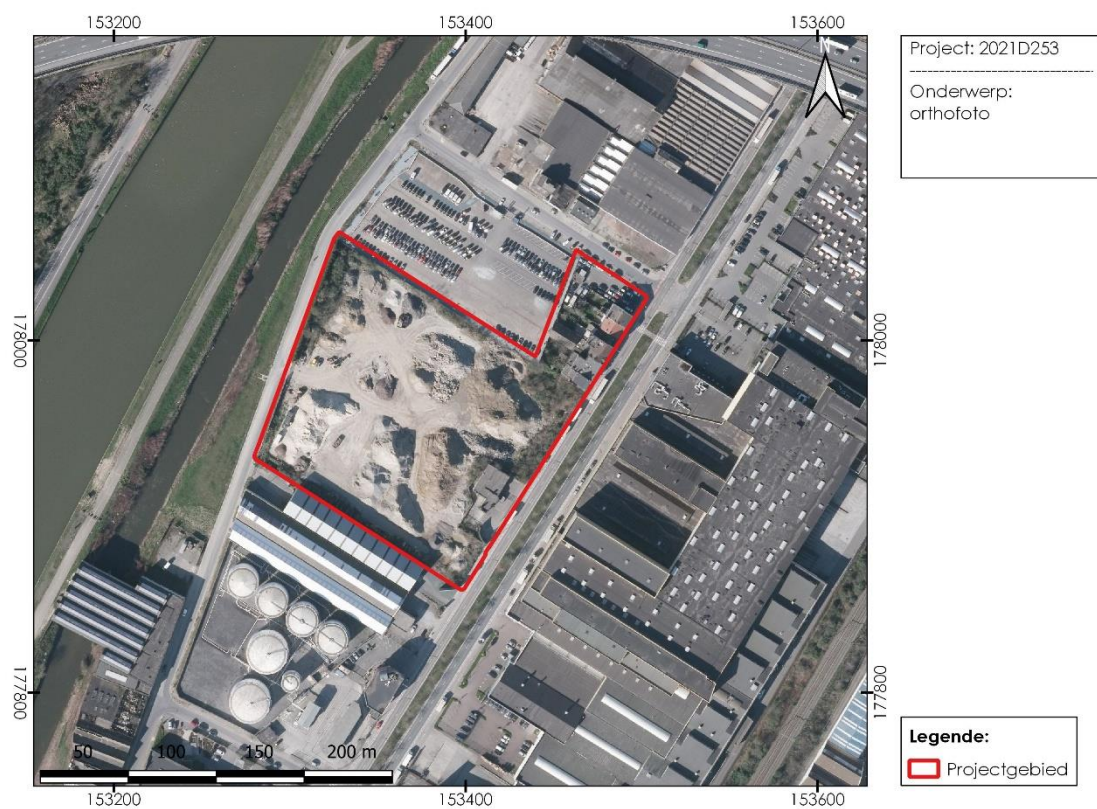
Projectcode	2021D253			
Locatiegegevens	Gemeente		Vilvoorde	
	Deelgemeente		/	
	Adres		Schaarbeeklei, Gillekensstraat, Harenseseenweg	
	Toponiem		/	
Bounding box (Lambert EPSG:31370)	X1	153279,885	X2	153502,774
	Y1	177858,286	Y2	178061,598
Kadastrale gegevens	Gemeente		Vilvoorde	
	Afdeling		AFD 4	
	Sectie		H	
	Perceelsnummer(s)		283K2, 283K3, 283L3, 283M2, 283P2, 283V2, 283R2, 283S2, 291B2, 291X	
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek			
Betrokken actoren / specialisten (+ functie)	Kim Aluwé (archeoloog), Pieter Laloo (erkend archeoloog)			
Externe advisering	/			

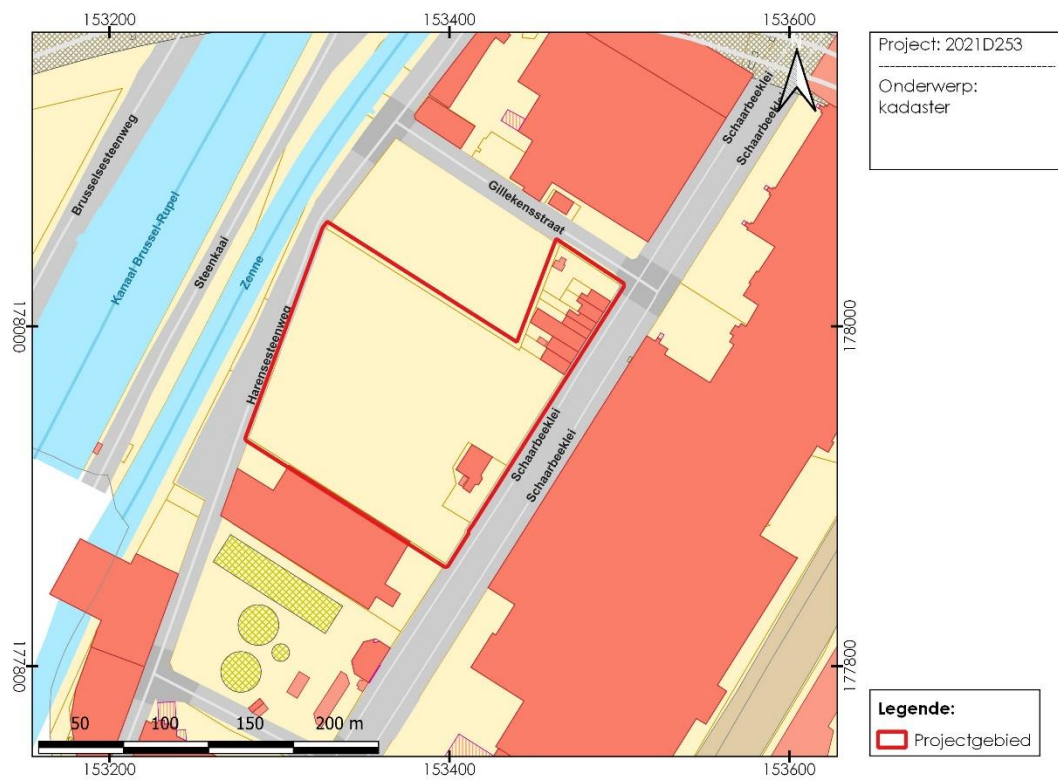
Figuur 1: Lokalisering projectgebied t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).

Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.

Figuur 3: Projectie van het projectgebied op een recente (2020) orthofoto (© GDI Vlaanderen).

Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).

Figuur 5: werkzaamheden op het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (© Geopunt).

1.1.2 Onderzoekskader

1.1.2.1 Door initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen

De omgevingsvergunningsaanvraag beoogt het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor volgende vergunningsplichtige handelingen:

- **Slopen van constructies:** het slopen van de gebouwen op de adressen Schaarbeeklei 556A, 548, 544, 542, 540, 538, 536, 534 en de constructie op perceel 283 S2. Alle voornoemde gebouwen worden gesloopt met verwijdering van de keldermassieven en aanvulling van het terrein met bodem code 211 tot op het niveau van het maaiveld.
- **Bouwen van een publiciteitsinrichting:** een portiek voor de herlocatie van een bestaand reclamepaneel op de rechterzijgevel van Schaarbeeklei 534. Er wordt een portiek in staal geplaatst om het bestaande paneel op dezelfde locatie en hoogte terug te bevestigen.

1.1.2.2 Criteria voor de noodzaak van een archeologisch onderzoek

De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt de drempelwaarden opgenomen in het Onroerendfgoeddecreet (perceeloppervlak > 3000m², bodemingreep > 1000m²). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, in een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken met advies naar eventueel uitgesteld onderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn recent enkele archeologienota's aangeleverd (Figuur 6).

Een eerste archeologienota op basis van een bureauonderzoek werd aangeleverd bij geplande infrastructuurwerken ter hoogte van de Schaarbeeklei 575 (ID 4033). Op basis van een lage archeologische verwachting en een hoge verstoringsgraad werd een vrijgave geadviseerd.

Eerder werd ook een archeologienota op basis van een bureauonderzoek aangeleverd voor rioleringswerken in de Brusselsesteenweg en Lenterik wijk te Vilvoorde (ID 4013). Op basis van de aard van de werken en een hoge verstoringsgraad door eerdere werken aan de nutsvoorzieningen en bij de bouw van het viaduct werd een vrijgave geadviseerd.

Daarnaast werd ook een archeologienota op basis van een bureauonderzoek aangeleverd bij de aanleg van de fietssnelweg Grimbergen-Vilvoorde (ID 7086). Voor de meeste zones, ook nabij het huidige projectgebied, kon een vrijgave geadviseerd worden op basis van de aard van de werken in een reeds verstoorde bodem.

Figuur 6: archeologisch onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (©Geopunt, Onroerend Erfgoed)

1.1.3.2 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Heeft het projectgebied archeologisch potentieel?
- Is er sprake van verstoring van dit potentieel? Zo ja, in welke mate kan deze eventuele vindplaatsen hebben aangetast?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden?
- Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?
- Welke aspecten verdienen aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

1.1.3.3 Randvoorwaarden

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk, of is juridisch, economisch of maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning.

De initiatiefnemer opteert voor de uitzonderingsprocedure waarbij een archeologienota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem wordt nagegaan of er binnen het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem of werfbegeleiding wenselijk is en/of vrijgave mogelijk is.

1.1.4 *Werkwijze en strategie van het onderzoek*

GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem op te maken. Het onderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van GATE.

De aard van de werken werd tijdens het vooronderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd digitaal opgemaakt middels Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. In die GIS werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, www.geo.onroerenderfgoed.be, www.cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

1.2 **Assessmentrapport**

Dit bureauonderzoek plaatst het projectgebied binnen een landschappelijk en archeologisch kader, waarbij rekening gehouden wordt met de geplande sloopwerken. Deze studie dient als voorbereiding van een eventueel vervolgonderzoek, waar rekening kan worden gehouden met de geplande werken, of de reeds gekende archeologische, geologische en bodemkundige fenomenen. Daarnaast helpt de voorbereiding mee tot het opstellen van een [mogelijke] archeologische verwachting waarmee zowel tijdens toekomstige werken, als tijdens de uitvoering van het vervolgonderzoek rekening gehouden wordt. Door raadpleging van de CAI [Centraal Archeologische Inventaris] en archeologische literatuur wordt ten slotte ook nagegaan in hoeverre gekende vindplaatsen aanwezig zijn in de nabijheid van het onderzoeksgebied.

Deze studie maakt gebruik van verscheidene datasets. Uitgangspunt is het plan met informatie over de toekomstige werken, verkregen van de initiatiefnemer. Deze informatie wordt vervolgens geprojecteerd op de bodemkundige en geologische kaart. Vervolgens worden de historische kaarten als de archeologische inventaris onder de loep genomen om de gekende archeologische sites in en nabij het projectgebied te registreren.

1.2.1 *Landschappelijke situering*

Het projectgebied bevindt zich tussen de Schaarbeeklei, de Gillekensstraat en de Harensensteinweg te Vilvoorde, direct langsheen de Zenne op de grens van Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in de zandleemstreek (Figuur 1).

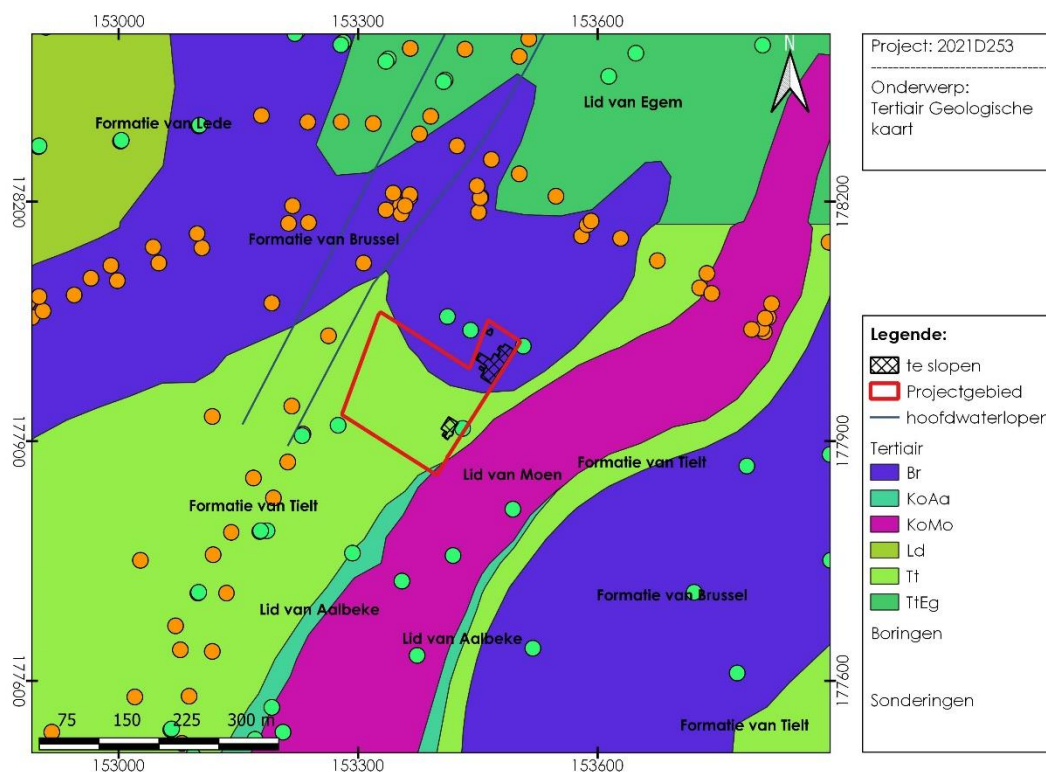
Geologisch gezien behoort het projectgebied tot de verscheidene **Tertiaire** formaties (Figuur 7). Het grootste deel van het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Formatie van Tielt (Tt) gekenmerkt door grijsgroen kleihoudend fijn zand tot silt. Het noordelijke deel van het projectgebied bevindt zich ter hoogte van de Formatie van Brussel (Br) gekenmerkt door bleekgrijs kalkhoudend fijn zand met kiezel- en kalkzandsteenbanken. In het uiterste zuiden worden twee leden van de Formatie van Kortrijk aangeraakt. Het gaat enerzijds over het lid van Aalbeke (KoAa) met donkergrijze tot blauwe klei met glimmers en anderzijds over het lid van Moen (KoMo) met kleihoudende grijze klei tot silt met kleilagen.

Volgens de **quartair-geologische kaart** is het projectgebied gelegen ter hoogte van type 3a (Figuur 8). Dit type wordt gekenmerkt door een opbouw van fluviatiele afzettingen van het Holoceen, (mogelijks afwezige) eolische afzettingen van het Weichseliaan of hellingsafzettingen van het Holoceen en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan.

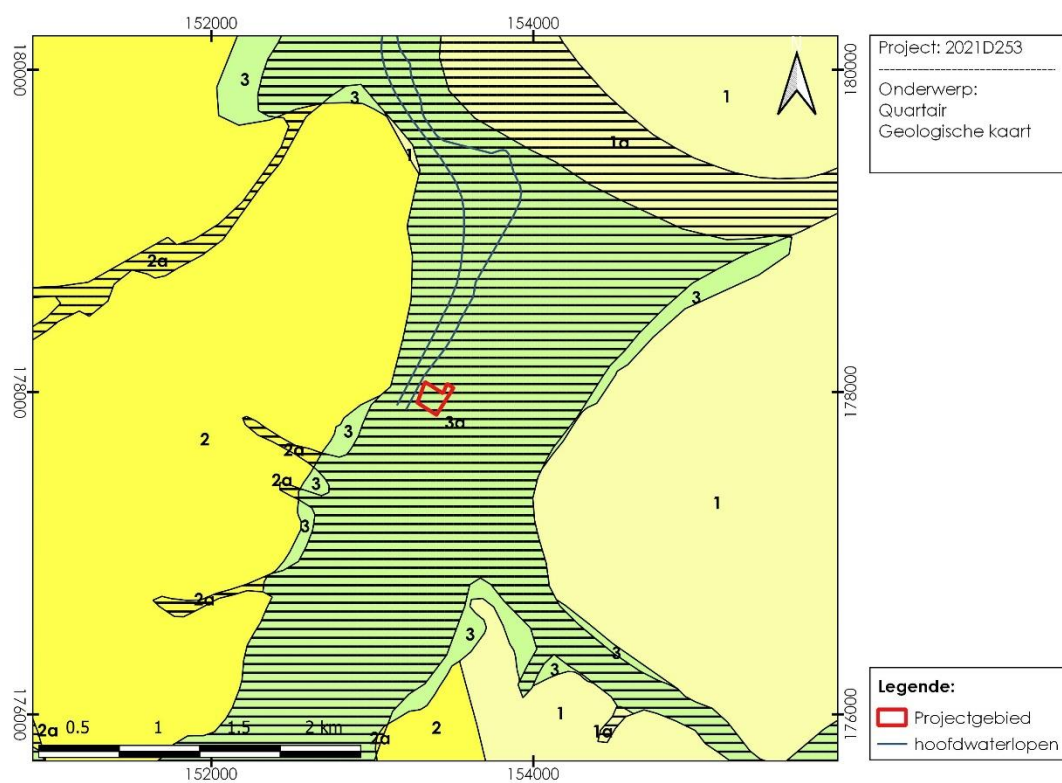
Op de **Quartair profieltypekaart** wordt het projectgebied ter hoogte van type 10 gesitueerd (Figuur 9). Dit type wordt gekenmerkt door Holoceen en Tardiglaciaal alluvium, laat Weichseliaan fluviatiel zand, vroeg Weichseliaan fluviatiel grind en zand boven het pré-quartair substraat.

Het projectgebied wordt op de **bodemkaart** aangeduid als een antropogene, bebouwde zone (Figuur 10). In het uiterste noorden van het projectgebied, nabij de meerderheid van de te slopen woningen, werd in 1974 een boring uitgevoerd waarbij een antropogene aanvulling (ophoging) van de bodem geattesteerd werd tot 4m diep (<https://www.dov.vlaanderen.be/data/boring/1974-090277>). Ook kortbij de meer zuidwestelijk gelegen af te breken woning wordt een boring uit 1912 aangeduid waarbij de bovenste 4 meter als recente alluviale afzettingen omschreven worden (<https://www.dov.vlaanderen.be/data/boring/1912-089382>).

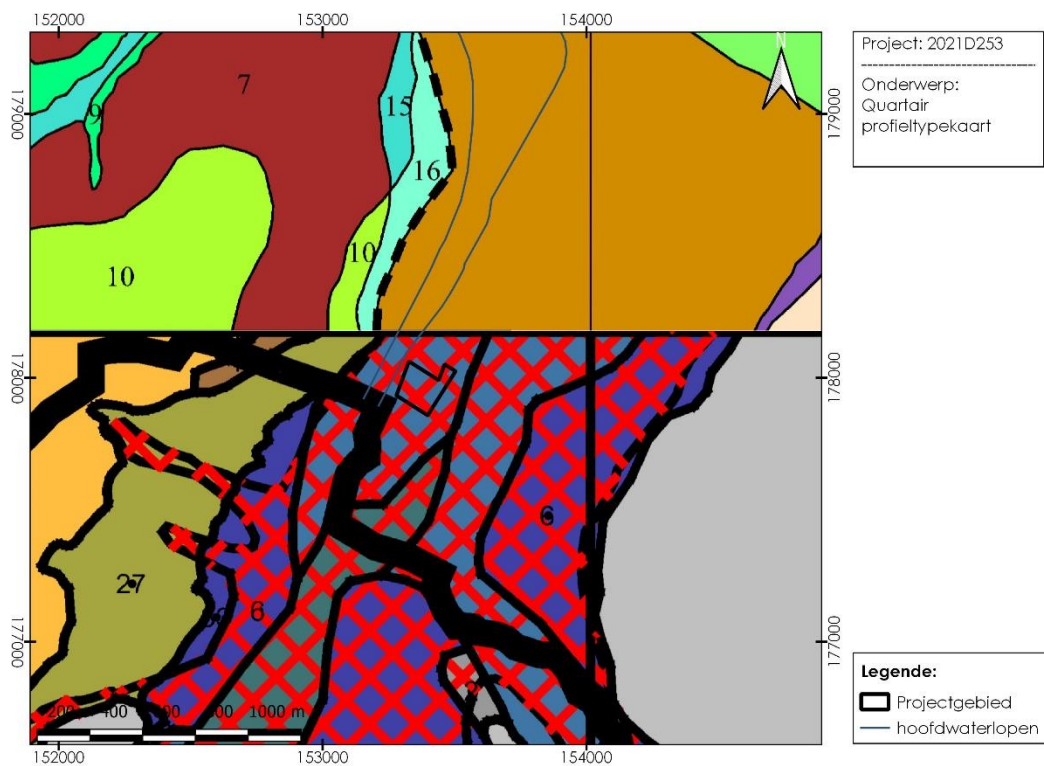
Voor wat betreft de **topografie** zijn we aangewezen op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHM VII – 1m resolutie). Op een ruimer geografische schaal is zeer duidelijk vast te stellen dat het projectgebied zich bevindt in de lagergelegen Zennevallei dat zich door het hoger gelegen landschap snijdt (Figuur 11). Het projectgebied kent een voornamelijk antropogeen microreliëf met een hoogte tussen 12,8 en 14,2mTAW (Figuur 12). Het hoogteprofiel werd gekozen in functie van de geplande werkzaamheden die allen plaatsvinden in een relatief vlakke zone tussen 13,6-13,8mTAW (Figuur 13). Figuur 13: hoogteprofiel ZZW-NNO ter hoogte van de geplande werkzaamheden op het projectgebied

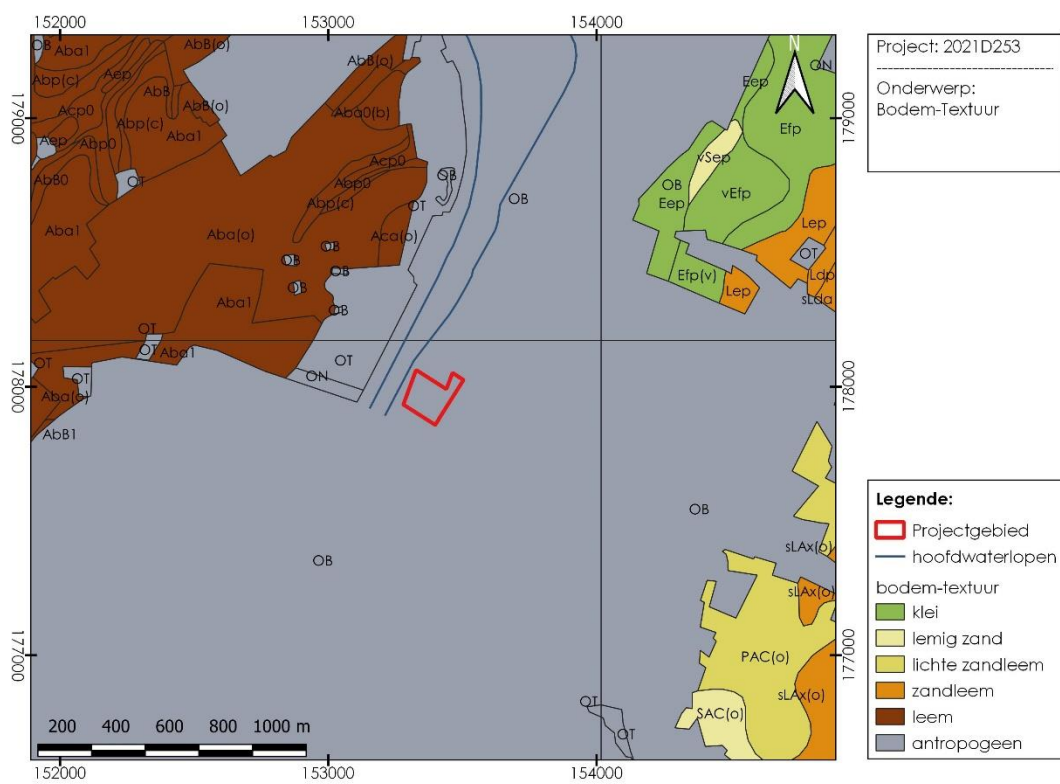
Figuur 7: Uitsnede uit de Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

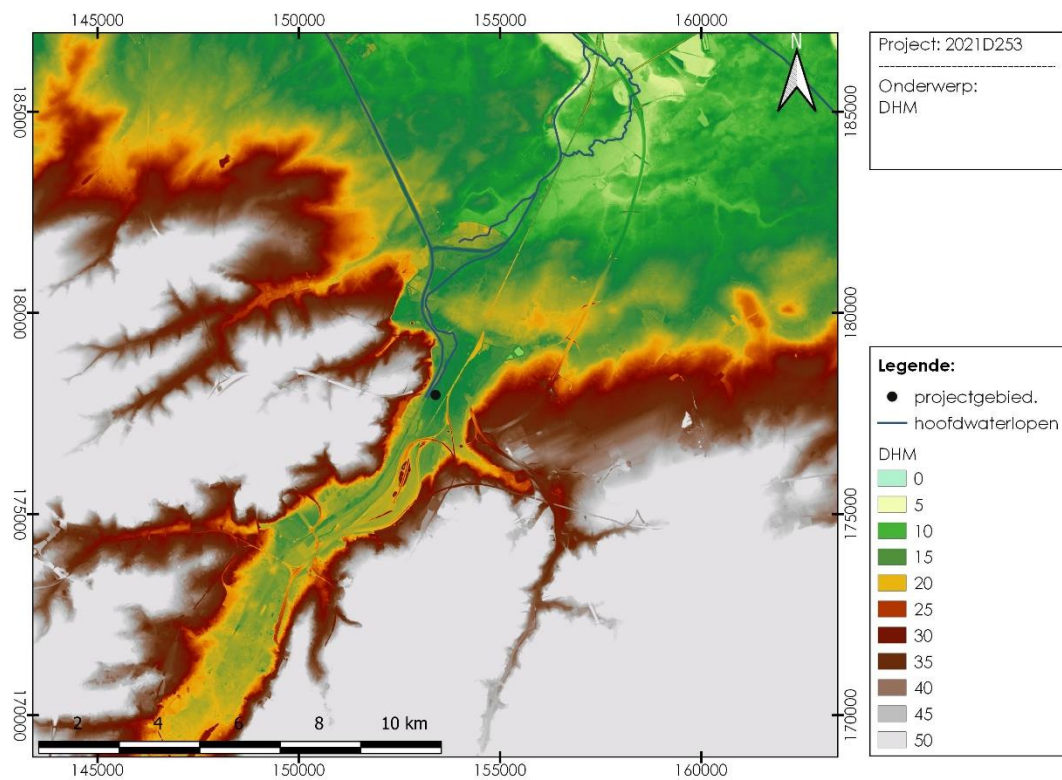
Figuur 8: Uitsnede uit de Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

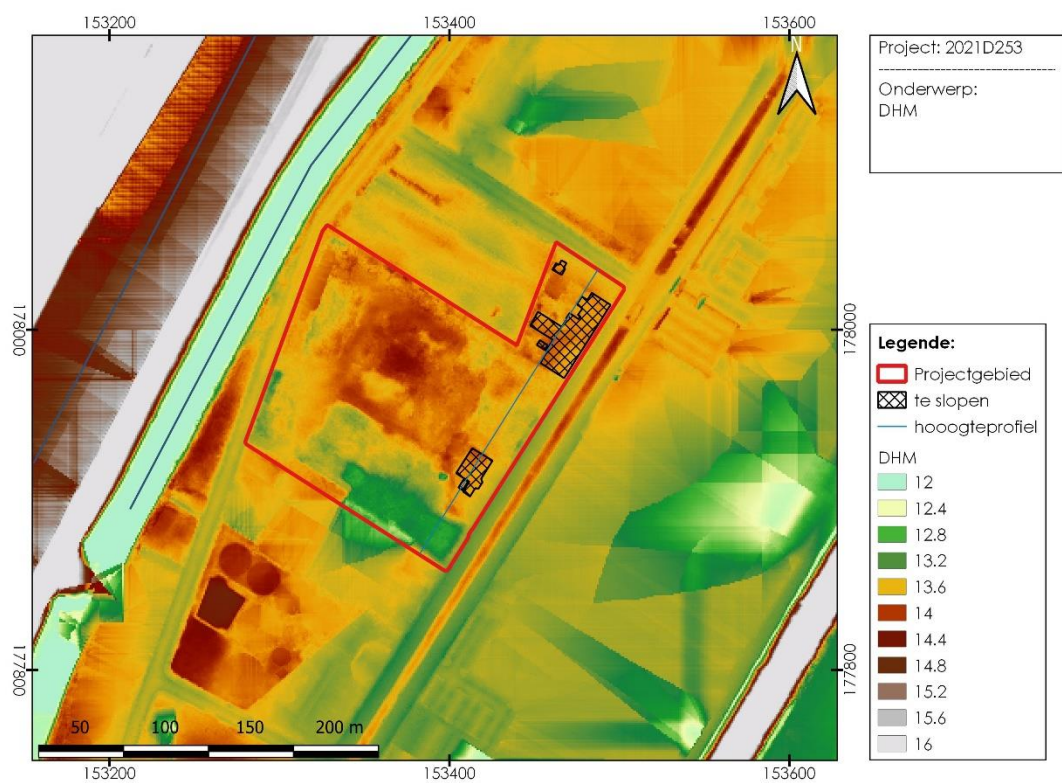
Figuur 9: Uitsnede uit de Quartair profieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).

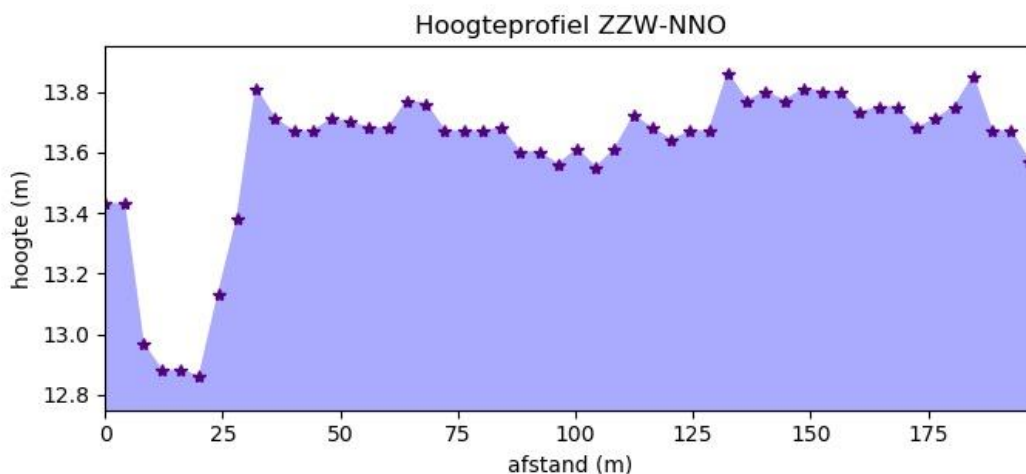
Figuur 10: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV).

Figuur 11: Uitsnede DHM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).

Figuur 12: Detail DHM ter hoogte van het projectgebied en omgeving met aanduiding hoogteprofiel (© GDI Vlaanderen)

Figuur 13: hoogteprofiel ZZW-NNO ter hoogte van de geplande werkzaamheden op het projectgebied

1.2.2 Historisch-cartografische situering

Het projectgebied bevindt zich tussen de Schaarbeeklei, de Gillekensstraat en de Harensessteenweg te Vilvoorde.

Het projectgebied ligt direct langsheen de Zenne ten zuiden van de historische stadskern van Vilvoorde en ten westen van de dorpskern van Machelen. Er zijn nauwelijks archeologische vondsten die meer kunnen vertellen over de oudste geschiedenis van Vilvoorde en Machelen. Hoewel er in de Romeinse tijd een belangrijk wegtracé gesitueerd wordt, zijn de vondsten uit deze periode zeer schaars.

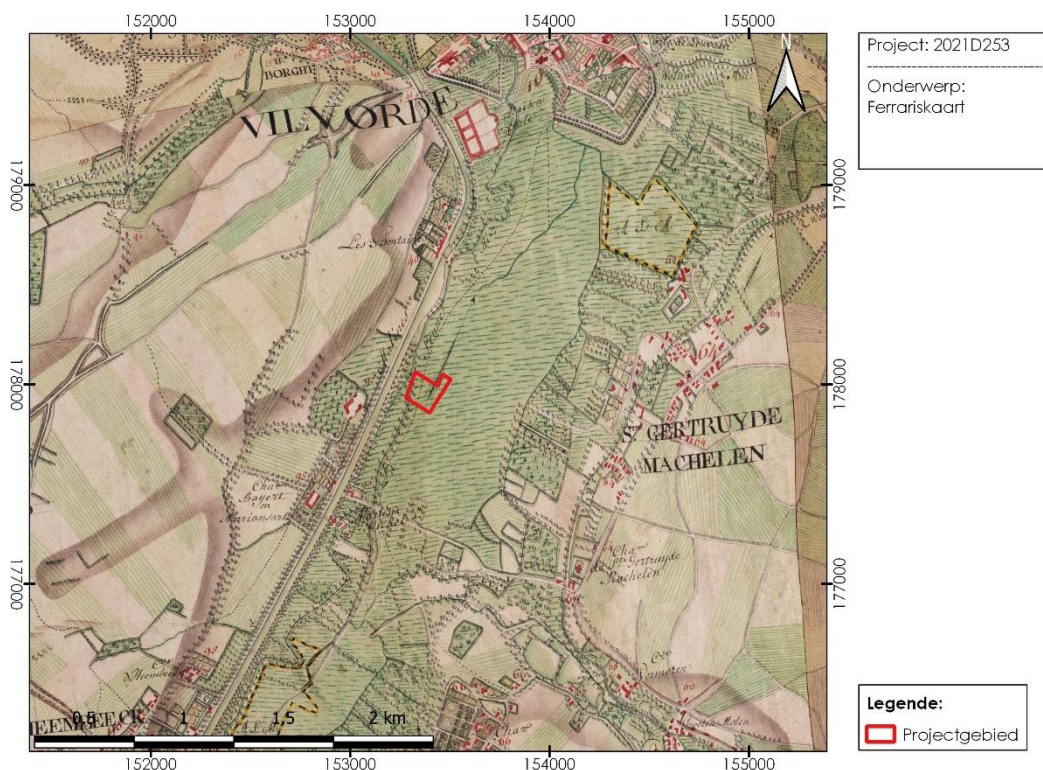
Vilvoorde ontstond in de vroege middeleeuwen als een nederzetting op de westelijke Zenne-oever (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14556>). Officieel is er voor het eerst sprake van Vilvoorde als "Filfurdo" in een document uit 779. Er vond een kernverschuiving plaats naar de overzijde van de Zenne, vermoedelijk kaderend in de voortdurende machtsstrijd tussen de Berthouts met hun burcht aan de ene zijde van de Zenne en de hertogen van Brabant aan de andere zijde. Het bezit van Vilvoorde was van essentieel belang gezien de sleutelpositie op de Zenne als toegang tot de Schelde en Antwerpen en de beheersing van het voornaamste Brabantse wegennet tussen het graafschap Vlaanderen en het hertogdom Leuven. Tijdens de 13de-14de eeuw groeide Vilvoorde uit tot een belangrijk handelscentrum. Ten gevolge van de sterke concurrentie op de lakenmarkt werd de stad tijdens de 15de eeuw getroffen door toenemend economisch verval. Vanaf 1725 zien we een lichte industriële heropleving, voornamelijk bevorderd door de toenemende havenactiviteit, maar ook de textielsector en de leerlooierijen leverden een belangrijke bijdrage. Toch bleef Vilvoorde tot het einde van het Ancien Regime haar hoofdzakelijk agrarisch karakter bewaren. In de 19de-20ste eeuw groeit Vilvoorde uit tot nijverheidsgebied.

Tot het begin van de 20ste eeuw was **Machelen** een landelijke en agrarische gemeente in het glooiende landschap van het Woluwedal met een kleine woonkern en verspreide

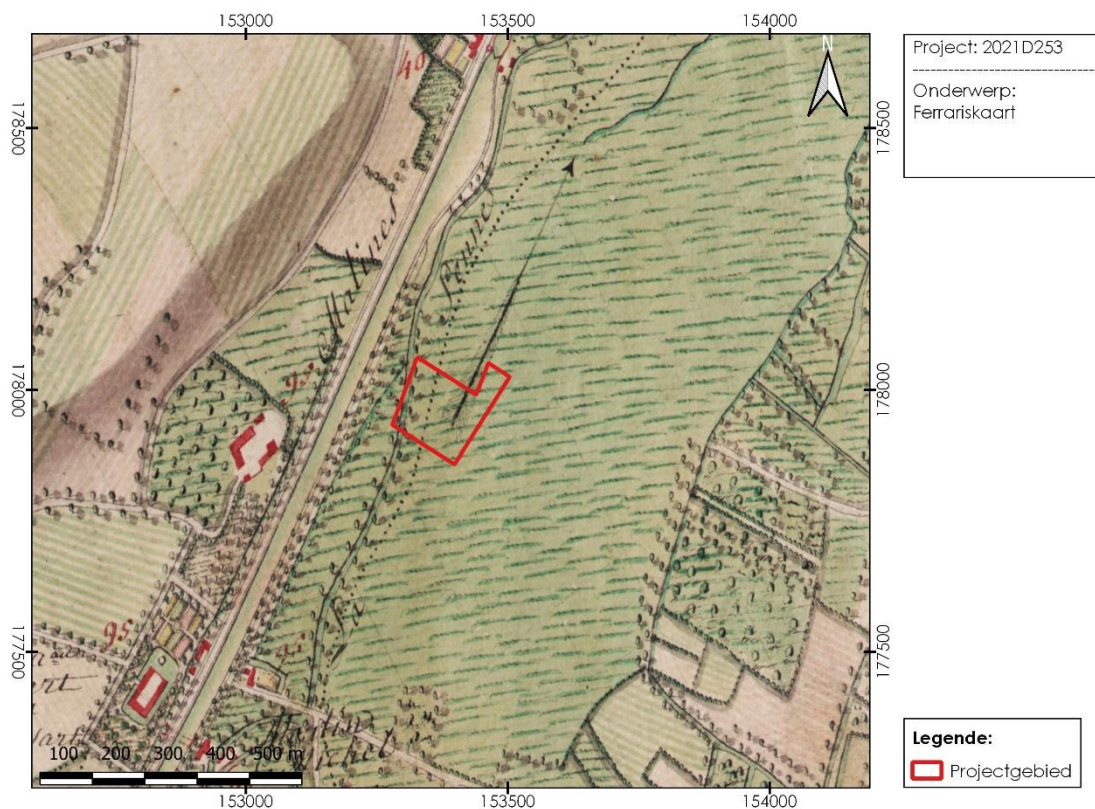
landhuizen (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14284>). De oudste vermelding als "Machala" klimt op tot 1179.

Het projectgebied zelf was door zijn ligging in een natte zone langsheen de Zenne zeer lang ongeschikt voor bewoning of bebouwing. Op de 18de-eeuwse Ferrariskaart is het projectgebied in gebruik als weiland (Figuur 14-Figuur 15). Ook op de 19de-eeuwse kaarten zoals de Atlas der Buurtwegen, de Popp-kaart en de Topografische kaart Vandermaelen blijft het projectgebied weergegeven als een weiland zonder bebouwing (Figuur 16-Figuur 18). Deze situatie blijft tot minstens het begin van de 20ste eeuw ongewijzigd, zoals te zien op de topografische kaart uit 1904 (Figuur 19).

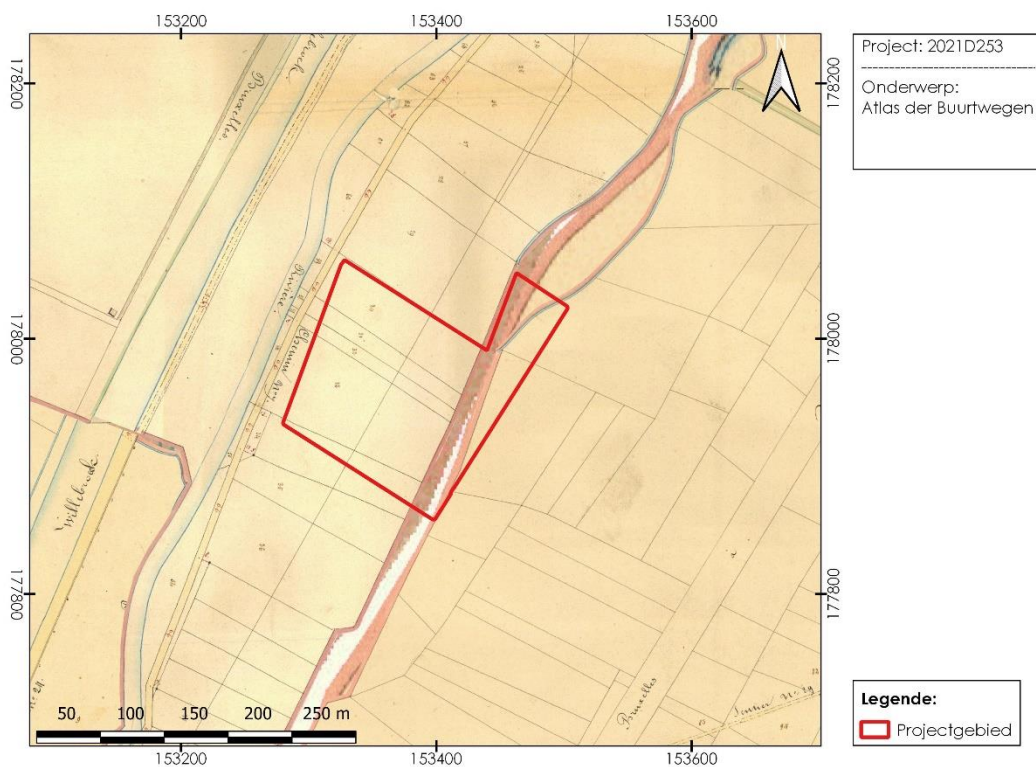
In het eerste kwart van de 20ste eeuw valt ook het projectgebied ten prooi aan de grootchalige industrialisering van het gebied tussen het Zeekanaal en de spoorweg ten zuidwesten van het centrum van Vilvoorde. Op de topografische kaart uit 1939 en de orthofoto uit 1971 is de grote industriezone en de bebouwing op het projectgebied duidelijk zichtbaar (Figuur 20-Figuur 21). In de jaren 1970 werd ten noorden van het projectgebied het Viaduct van Vilvoorde gebouwd, die voor het eerst verschijnt op de orthofoto uit 1979-1990 (Figuur 22). Deze industriële activiteit op het projectgebied blijft aanwezig tot het begin van de 21ste eeuw en kan waargenomen worden op orthofoto's uit 2000-2003 en 2005-2007 (Figuur 23-Figuur 24). Op de orthofoto uit 2008-2011 zijn deze site volledig gesloopt, op de huidige bebouwing langsheen de Schaarbeeklei na (Figuur 25). Een braakliggend terrein bleef over dat tegen 2016 helemaal door de natuur werd ingenomen (Figuur 26). Nadien werd het terrein opnieuw omgewoeld en is een duidelijke vorm van grondverzet zichtbaar (Figuur 27).

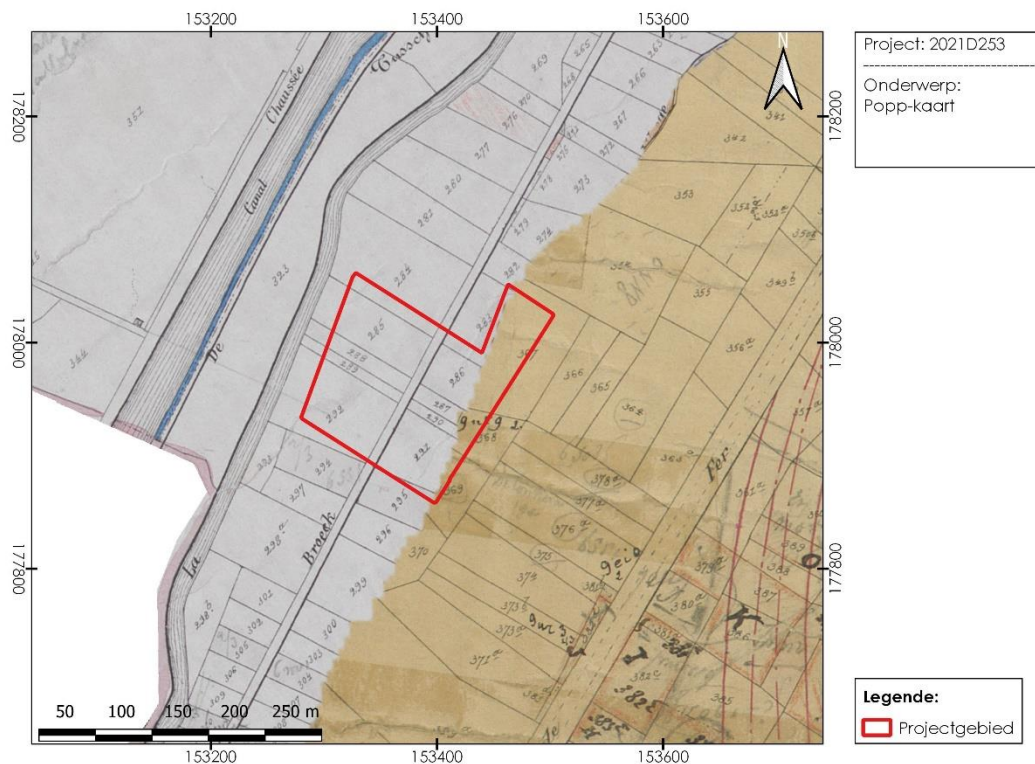
Figuur 14: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

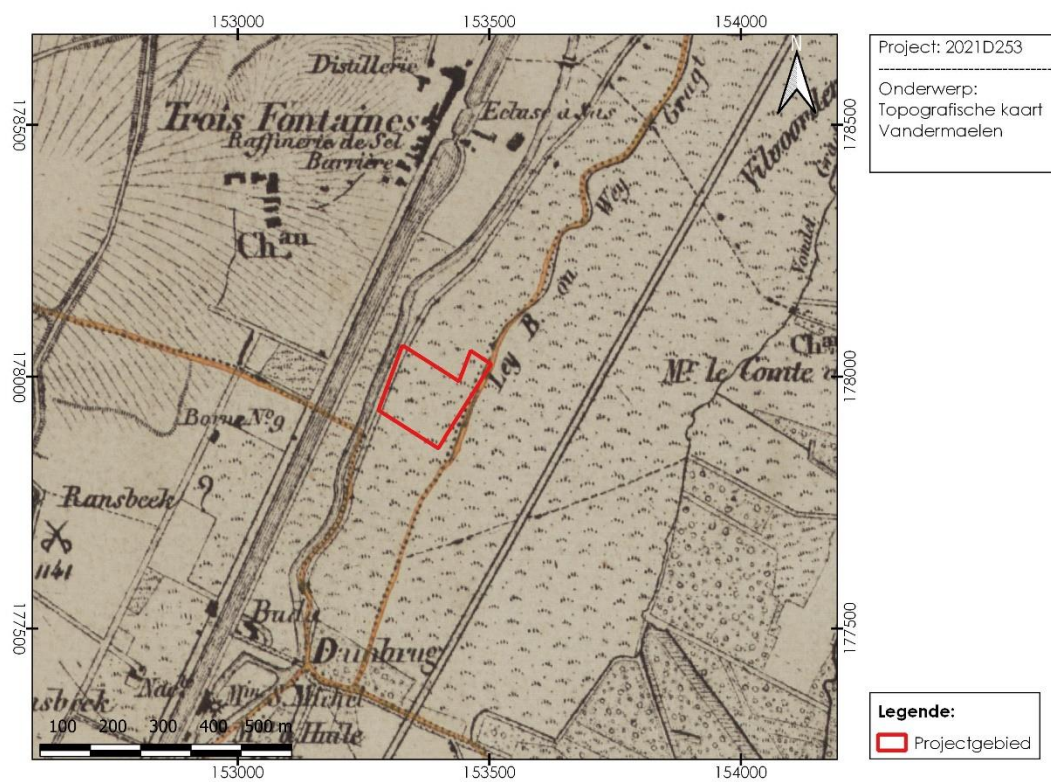
Figuur 15: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) detail met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

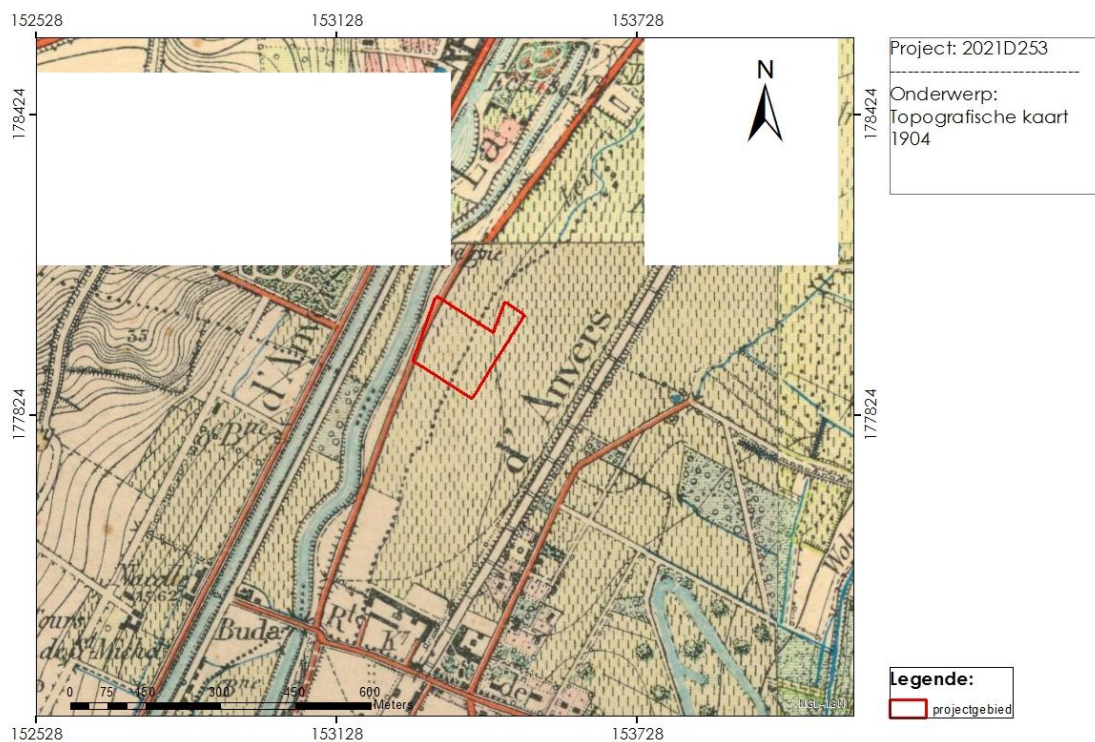
Figuur 16: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).

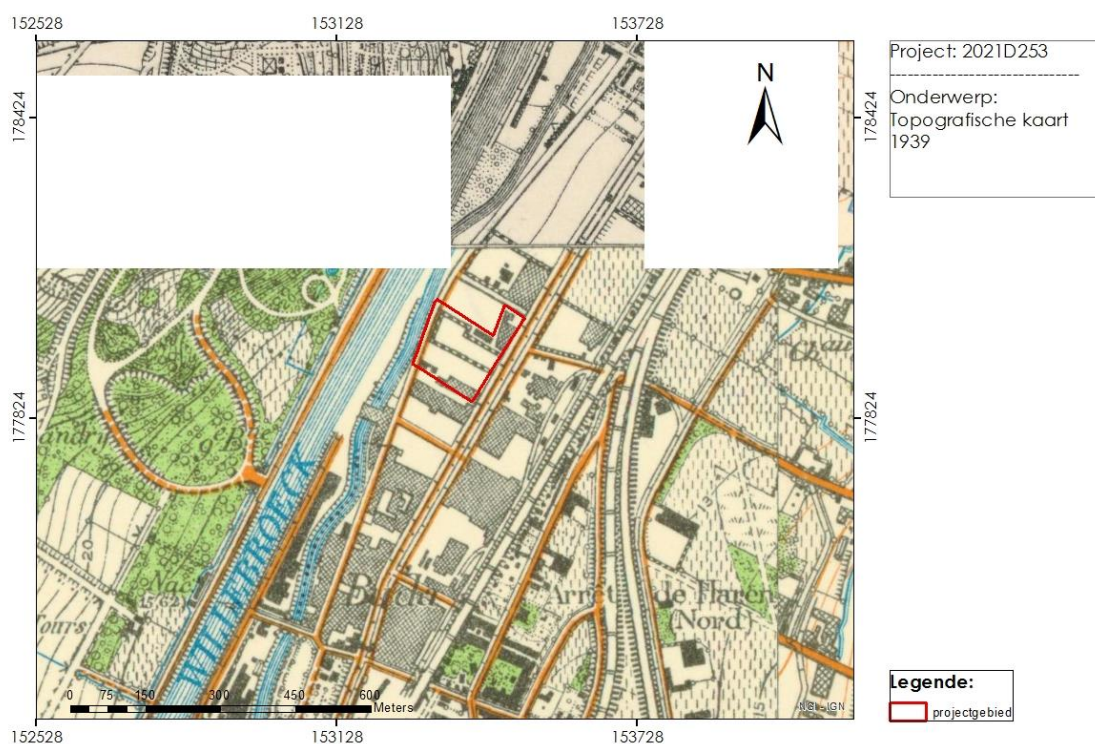
Figuur 17: Uitsnede van de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied-detail (© Geopunt).

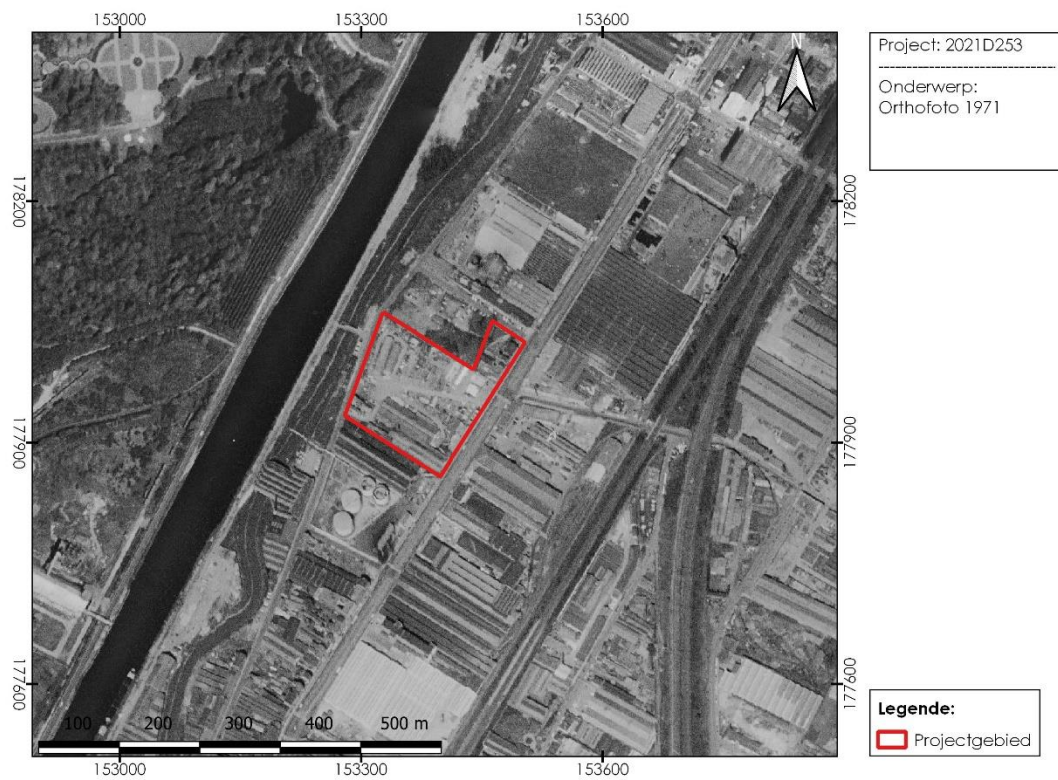
Figuur 18: Uitsnede topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

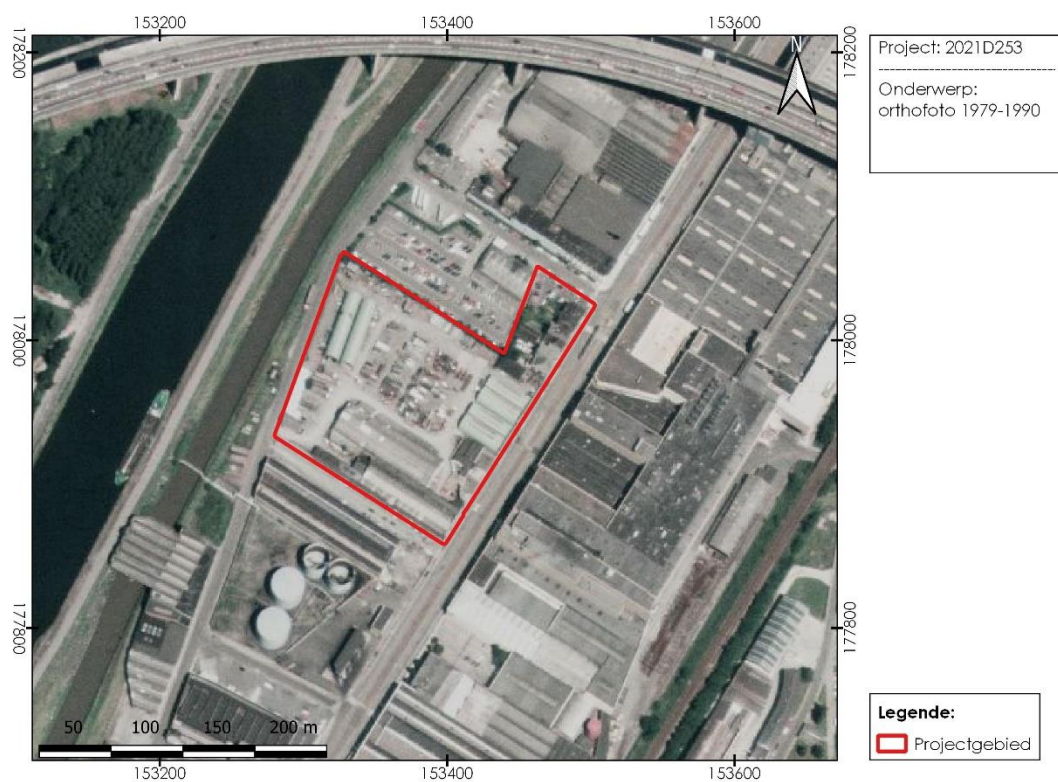
Figuur 19: Topografische kaart uit 1904 ter hoogte van het projectgebied (©Arcgisonline)

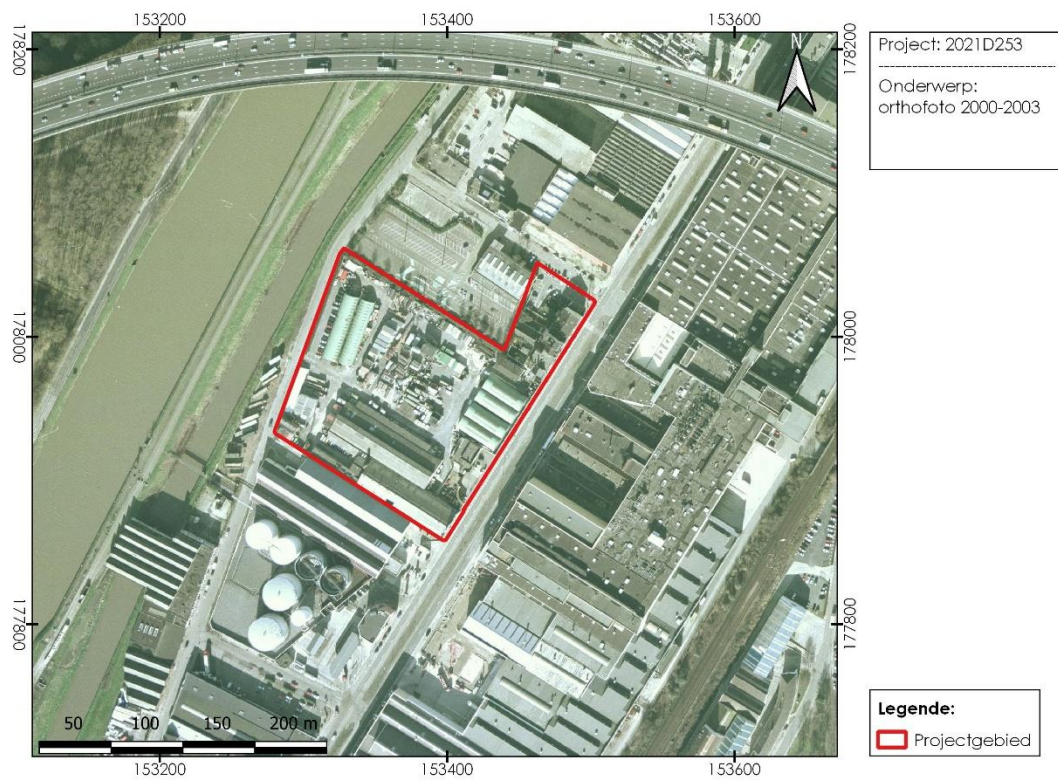
Figuur 20: Topografische kaart uit 1939 ter hoogte van het projectgebied (©Arcgisonline)

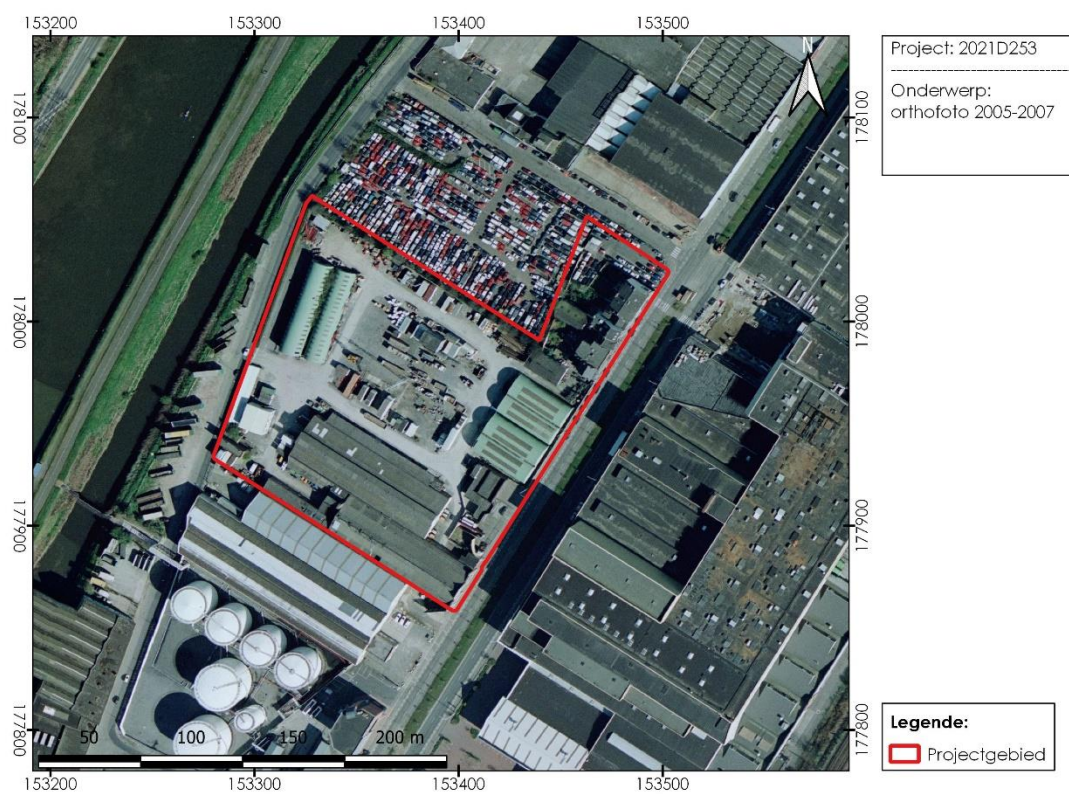
Figuur 21: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

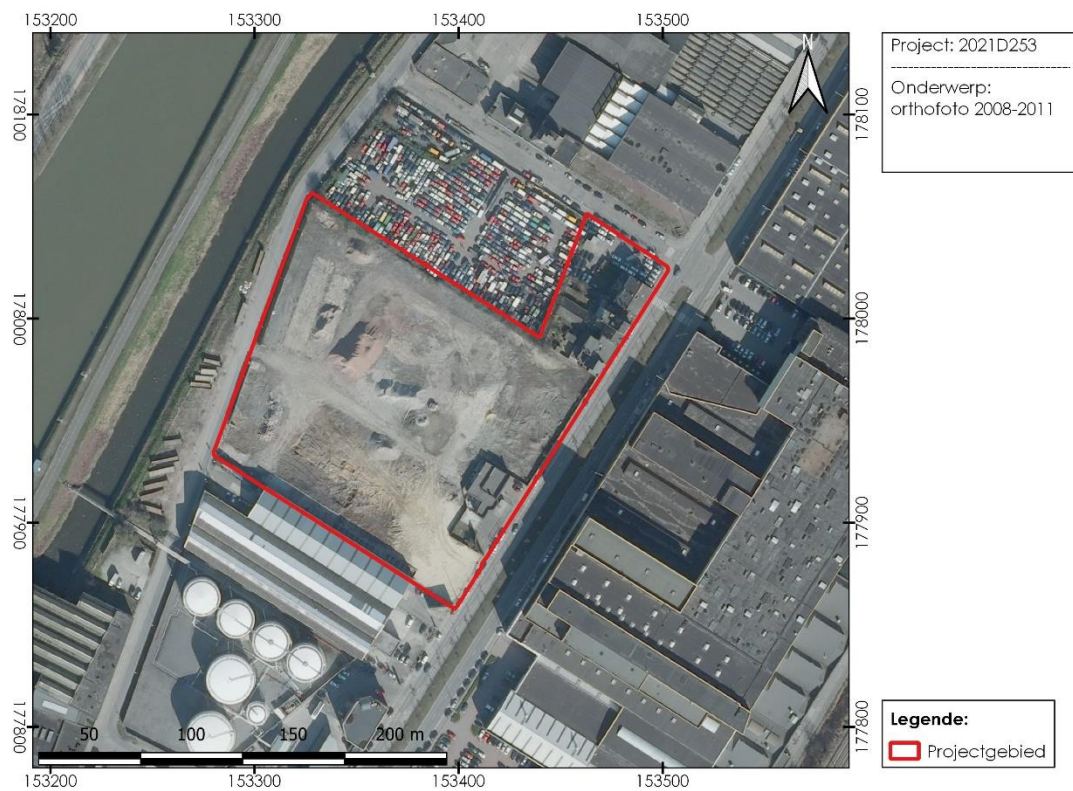
Figuur 22: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 23: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

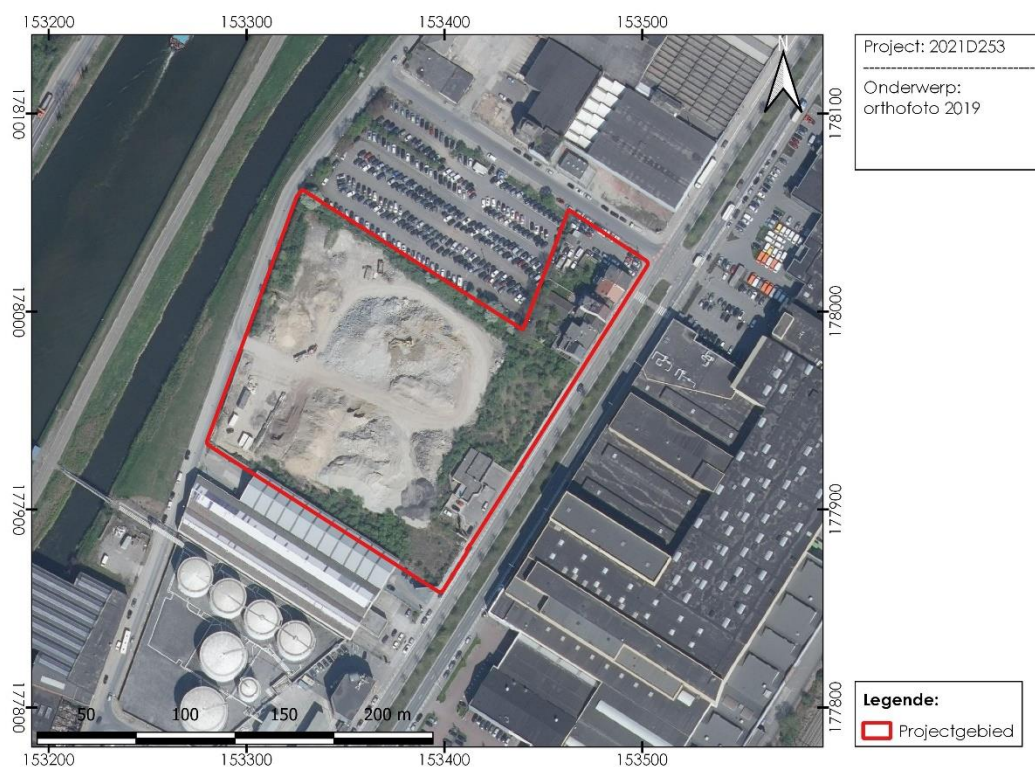
Figuur 24: Orthofoto genomen in de periode 2005-2007 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

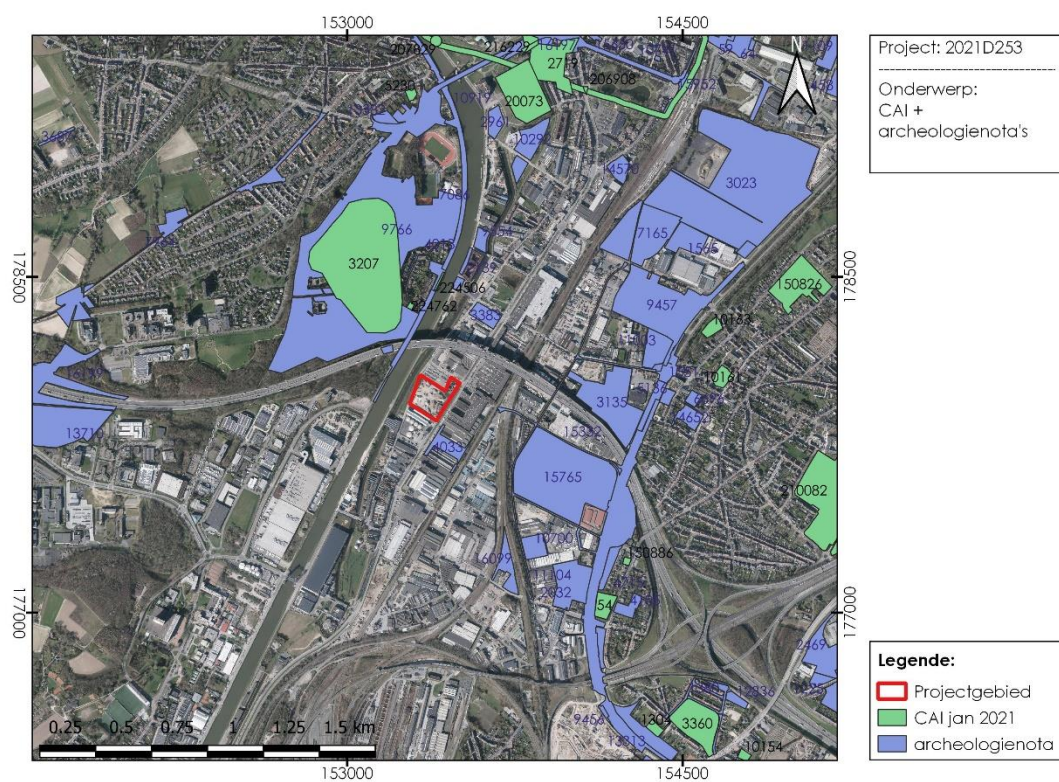
Figuur 25: : Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 26: Orthofoto genomen in 2016 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 27: Orthofoto genomen in 2019 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).

Figuur 28: Projectie CAI-locaties en archeologienota's in de omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).

1.2.3 Archeologische situering

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn recent enkele archeologienota's aangeleverd (Figuur 6). Een eerste archeologienota op basis van een bureauonderzoek werd aangeleverd bij geplande infrastructuurwerken ter hoogte van de Schaarbeeklei 575 (ID 4033). Op basis van een lage archeologische verwachting en een hoge verstoringsgraad werd een vrijgave geadviseerd.

Eerder werd ook een archeologienota op basis van een bureauonderzoek aangeleverd voor rioleringswerken in de Brusselsesteenweg en Lenterik wijk te Vilvoorde (ID 4013). Op basis van de aard van de werken en een hoge verstoringsgraad door eerdere werken aan de nutsvoorzieningen en bij de bouw van het viaduct werd een vrijgave geadviseerd.

Daarnaast werd ook een archeologienota op basis van een bureauonderzoek aangeleverd bij de aanleg van de fietssnelweg Grimbergen-Vilvoorde (ID 7086). Voor de meeste zones, ook nabij het huidige projectgebied, kon een vrijgave geadviseerd worden op basis van de aard van de werken in een reeds verstoorde bodem.

Ook in de ruimere omgeving staan meerdere CAI-meldingen en archeologienota's aangeduid (Figuur 28). In een straal van 1,5km rond het middelpunt van het projectgebied staan 12 meldingen in de CAI aangeduid (, deze zone was lang te nat voor bewoning en was tot het begin van de 20ste eeuw in gebruik als weiland. In het eerste kwart van de 20ste eeuw valt het projectgebied ten prooi aan de grootschalige industrialisering van het gebied tussen het Zeekanaal en de spoorweg ten zuidwesten van het centrum van Vilvoorde. In de jaren 1970 werd ten noorden van het projectgebied ook nog het Viaduct van Vilvoorde gebouwd. De industriële activiteit blijft aanwezig tot het begin van de 21ste eeuw wanneer de meeste fabrieksgebouwen op het projectgebied gesloopt worden. Enkel de huidige bebouwing bleef aanwezig en zal in het kader van deze aanvraag gesloopt worden.

Tabel 1-Tabel 2). Het gaat hierbij voornamelijk om erfgoedonderzoeken (33%), evaluerend terreinonderzoek (25%) en vooronderzoek met ingreep in de bodem (17%). Daarnaast zijn een kaartstudie, een toevalsvondst en een opgraving aangeduid. De meldingen dateren voornamelijk uit de late middeleeuwen (42%) of later (42%) maar er is ook 1 melding uit de ijzertijd en 1 melding uit de Romeinse tijd.

In hetzelfde gebied van 1,5km rond de projectzone zijn recent ook 37 archeologienota's en 4 nota's aangeleverd (Tabel 3). De archeologienota's zijn voornamelijk gebaseerd op bureauonderzoek (89%) waarvan er voor een meerderheid geen maatregelen nodig bleek, voor 33% verder vooronderzoek werd geadviseerd en er bij 1 project meteen een opgraving werd geadviseerd. Voor 4 projecten werd het verder vooronderzoek in de vorm van landschappelijk bodemonderzoek en/of proefsleuven/proefputten uitgevoerd en werden nadien geen verdere maatregelen nodig geacht. De overige archeologienota's zijn gebaseerd op bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek (n=3) waarvan er voor 2 geen maatregelen nodig bleken en voor 1 verder vooronderzoek werd geadviseerd. Ook bij een laatste archeologienota op basis van een bureauonderzoek en proefputtenonderzoek werden geen verdere maatregelen nodig geacht.

1.2.4 Interpretatie – datering onderzoeksgebied

Het projectgebied bevindt zich tussen de Schaarbeeklei, de Gillekensstraat en de Harensessteenweg te Vilvoorde.

Er zijn nauwelijks gegevens bekend over de pré-middeleeuwse geschiedenis van dit gebied. Ten noorden van het projectgebied bevindt zich de historische stadskern van Vilvoorde. De oorsprong van deze stad gaat terug op een vroege middeleeuwse nederzetting op de westelijke Zenne-oever. In het kader van de machtsstrijd tussen de Berthouts en de hertogen van Brabant, vond een kernverschuiving plaats naar de overzijde van de Zenne waar de stad in de 13de-14de eeuw uitgroeide tot een belangrijk handelscentrum. In de 15de eeuw vindt een groot economisch verval plaats en neemt het agrarisch karakter in belang toe. Pas in de 19de-20ste eeuw groeit Vilvoorde uit tot nijverheidsgebied. Ten oosten van het projectgebied bevindt zich het dorpscentrum van Machelen dat minstens teruggaat tot de 12de eeuw en tot ver in de 20ste eeuw een agrarisch karakter behield.

Het projectgebied zelf ligt direct langs de Zenne, deze zone was lang te nat voor bewoning en was tot het begin van de 20ste eeuw in gebruik als weiland. In het eerste kwart van de 20ste eeuw valt het projectgebied ten prooi aan de grootchalige industrialisering van het gebied tussen het Zeekanaal en de spoorweg ten zuidwesten van het centrum van Vilvoorde. In de jaren 1970 werd ten noorden van het projectgebied ook nog het Viaduct van Vilvoorde gebouwd. De industriële activiteit blijft aanwezig tot het begin van de 21ste eeuw wanneer de meeste fabrieksgebouwen op het projectgebied gesloopt worden. Enkel de huidige bebouwing bleef aanwezig en zal in het kader van deze aanvraag gesloopt worden.

Tabel 1: CAI-meldingen in een straal van 1,5km rond het projectgebied per type onderzoek en datering

Datering	erfgoedonderzoek	kaartstudie	toevalsvondst	Evaluerend terreinonderzoek	vooronderzoek met ingreep in de bodem	opgraving	TOTAAL
ijzertijd	1						1
romeinse tijd			1				1
late middeleeuwen	2	1			2		5
16de eeuw	1					1	2
18de eeuw				2			2
19de eeuw				1			1
TOTAAL	4	1	1	3	2	1	12

Tabel 2: CAI-meldingen in een straal van 1,5km rond het projectgebied

WO_ID	Naam	Locatie	Type onderzoek	datering
54	Kasteel Beaulieu/Château de Sint-Gertruyde	Woluwelaan 100 (Machelen)	erfgoedonderzoek	late middeleeuwen
2719	Hertogelijke Burcht	Tuchthuisstraat (Vilvoorde)	vooronderzoek met ingreep in de bodem	late middeleeuwen
3207	Drie Fonteinen	Koningslosteenweg (Vilvoorde)	erfgoedonderzoek	ijzertijd
5230	Hoogveld	Steenweg op Koningslo (Vilvoorde)	toevalsvondst	romeinse tijd
10161	Parochiekerk Sint-Gertrudis	Kerklaan (Machelen)	erfgoedonderzoek	16de eeuw
10163	Dorpsburcht/voormalig kasteel Pellenberg	Vilvoordelaan 43 (Machelen)	erfgoedonderzoek	late middeleeuwen
20073	Tuchthuis	Rondeweg 40 (Vilvoorde)	evaluerend terreinonderzoek	18de eeuw
150886	Geuzentempel	Pieter Schroomstraat, Villastraat (Machelen)	evaluerend terreinonderzoek	18de eeuw
206909	Koepoortstraat	Koepoortstraat (Vilvoorde)	vooronderzoek met ingreep in de bodem	late middeleeuwen
207827	Middeleeuwse stadsomwalling	Vilvoorde (Vilvoorde)	kaartstudie	late middeleeuwen
211049	Brusselsesteenweg/Willebroeksevaart	Brusselsesteenweg, Willebroeksevaart (Vilvoorde)	opgraving	16de eeuw
224762	Lenterik	Vilvoorde (Vilvoorde)	evaluerend terreinonderzoek	19de eeuw

Tabel 3: archeologienota's in een straal van 1,5km rond het projectgebied

ID	naam	type	datum	onderzoek	Maatregelen
1551	Vooronderzoek Machelen Machelen, Woluwelaan	archeologienota	4/01/2017	BO	geen
1565	Vooronderzoek Machelen Machelen Vilvoordelaan - Trawoolaan	archeologienota	6/01/2017	BO	geen
2032	Vooronderzoek Machelen Quick Parking Machelen	archeologienota	22/02/2017	BO	geen
2139	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde Kadeboulevard Zeekanaal	archeologienota	7/03/2017	BO	geen
2961	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde-Kanaalpark	archeologienota	4/05/2017	BO	geen
3023	Vooronderzoek Vilvoorde CAT-site	archeologienota	12/05/2017	BO	geen
3135	Vooronderzoek Machelen Kerklaan 57	archeologienota	19/05/2017	BO	uitgesteld vooronderzoek
3292	Vooronderzoek Machelen Machelen site Woluwestraat	archeologienota	24/05/2017	BO	uitgesteld vooronderzoek
5136	Vooronderzoek Machelen Machelen site Woluwestraat	nota	23/10/2017	PP/PS	geen
3383	Vooronderzoek Vilvoorde Schaarbeeklei	archeologienota	31/05/2017	BO + PP/PS	geen
4013	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde, Brusselsesteenweg Lenterik wijk	archeologienota	17/07/2017	BO	geen
4033	Vooronderzoek Vilvoorde vilvoorde Schaarbeeklei 575	archeologienota	19/07/2017	BO	geen
4105	Vooronderzoek Machelen P. Schroonsstraat	archeologienota	24/07/2017	BO	geen
4715	Vooronderzoek Machelen Machelen, Woluwelaan deelproject 2	archeologienota	13/09/2017	BO	geen
6696	Vooronderzoek Machelen Machelen George Frerrestraat	archeologienota	20/03/2018	BO	uitgesteld vooronderzoek
14882	Vooronderzoek Machelen Machelen George Frerrestraat	nota	29/05/2020	LB	geen
7165	Vooronderzoek Machelen CAT-Site	archeologienota	30/01/2019	BO	geen
7964	Vooronderzoek Vilvoorde Ringtrambus segment 3 & 4	archeologienota	18/07/2018	BO + LB	geen
9457	Vooronderzoek Machelen Ringtrambus segment 6c & 7a	archeologienota	12/12/2018	BO	geen
9554	Vooronderzoek Vilvoorde Steenkaai	archeologienota	20/12/2018	BO + LB	geen
9766	Vooronderzoek Vilvoorde Ringtrambus segment 5 & 6a'	archeologienota	9/01/2019	BO	geen
10292	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde, Havenstraat	archeologienota	6/03/2019	BO	geen
10312	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde, de Tyraasloon	archeologienota	28/02/2019	BO	uitgesteld vooronderzoek
10425	Vooronderzoek Vilvoorde fiets- en voetgangersbrug	archeologienota	12/03/2019	BO	uitgesteld vooronderzoek
15230	Vooronderzoek Vilvoorde fiets- en voetgangersbrug	nota	5/07/2020	LB + PP/PS	geen
10700	Vooronderzoek Machelen Machelen Riffwegerlaan	archeologienota	8/04/2019	BO	geen
10919	Vooronderzoek Vilvoorde N260	archeologienota	1/05/2019	BO	geen
11003	Vooronderzoek Machelen 19-MAC/KER-2019C166	archeologienota	10/05/2019	BO	geen

11104	Vooronderzoek Machelen Machelen, Budasteenweg	archeologienota	21/05/2019	BO	geen
11981	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde - N209	archeologienota	20/08/2019	BO	uitgesteld vooronderzoek
13313	Vooronderzoek Machelen Heraanleg buurtparken Woluwelaan (MAWOL01)	archeologienota	28/12/2019	BO	uitgesteld vooronderzoek
13382	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde Rubensstraat	archeologienota	2/01/2020	BO	uitgesteld vooronderzoek
14436	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde Rubensstraat	nota	16/04/2020	LB	geen
13710	Vooronderzoek Vilvoorde Tyraslaan	archeologienota	8/02/2020	BO	uitgesteld vooronderzoek
14570	Vooronderzoek Vilvoorde Parkstraat	archeologienota	30/04/2020	BO	geen
14652	Vooronderzoek Machelen Machelen G.Ferréstraat-C.Peetersstraat	archeologienota	9/05/2020	BO	geen
15332	Vooronderzoek Machelen Archeologienota Broeklinsite Omliggende Wegenis Rittwegerlaan te Vilvoorde	archeologienota	15/07/2020	BO	geen
15765	Vooronderzoek Machelen Broeksite	archeologienota	28/08/2020	BO	uitgesteld vooronderzoek
16099	Vooronderzoek Machelen Steenweg Buda	archeologienota	6/10/2020	BO	geen
16197	Vooronderzoek Vilvoorde Tuchthuisstraat	archeologienota	11/10/2020	BO	opgraving
16199	Vooronderzoek Vilvoorde Vilvoorde - N209	archeologienota	11/10/2020	BO + LB	uitgesteld vooronderzoek

1.2.5 *Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed*

Op basis van de de landschappelijke ligging van het projectgebied in de alluviale vlakte van de Zennevallei, kent het projectgebied een matig archeologisch potentieel voor het aantreffen van prehistorische artefactenconcentraties en een laag tot matig potentieel op het aantreffen van sporensites vanaf het Neolithicum.

De geplande werken beperken zich tot het slopen van enkele bestaande gebouwen inclusief het verwijderen van funderingen en eventuele kelders. Door het gebruik van het zware materieel wordt het archeologisch bodemarchief net onder de funderingen en kelders door de geplande werken bedreigd.

De meerderheid van de te slopen woningen bevinden zich in het noorden van het projectgebied waar op basis van een boring uit 1974 een antropogene ophoging van 4m geattesteerd werd. Deze ophoging heeft geen enkel archeologisch potentieel. Nabij het meer zuidwestelijk gelegen af te breken gebouw werd bij een boring in 1912 een 4m dik recent alluviaal pakket vastgesteld waarin het archeologisch potentieel als zeer laag ingeschat kan worden. De sloop en het verwijderen van de kelders blijven beperkt tot deze ophoging of de recente alluviale pakketten waardoor een vrijgave geadviseerd kan worden.

BIBLIOGRAFIE

Literatuur:

/

Kaartmateriaal:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778] kaartblad 58
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Topografische kaart van Vandermaelen [1846 – 1854]
- Topografische kaart 1904
- Topografische kaart 1939

Digitale bronnen:

- www.geopunt.be
- <https://dov.vlaanderen.be>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://cartesius.be>

BIJLAGE

Figurenlijst:

Figuur 1: Lokalisering projectgebied t.o.v. provinciegrenzen (archeoregio's).....	4
Figuur 2: Lokalisatie projectgebied t.o.v. de topografische kaart.	5
Figuur 3: Projectie van het projectgebied op een recente (2020) orthofoto (© GDI Vlaanderen).....	5
Figuur 4: Projectie projectgebied t.o.v. het GRB-bestand (© Geopunt).....	6
Figuur 5: werkzaamheden op het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (© Geopunt).....	6
Figuur 6: archeologisch onderzoek in de nabije omgeving van het projectgebied aangeduid op het GRB-bestand (©Geopunt, Onroerend Erfgoed).....	8
Figuur 7: Uitsnede uit de Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	10
Figuur 8: Uitsnede uit de Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	11
Figuur 9: Uitsnede uit de Quartair profieltypekaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	11
Figuur 10: Uitsnede bodemtextuurkaart ter hoogte van het projectgebied (© DOV)..	12
Figuur 11: Uitsnede DHM (macroschaal) met aanduiding van het projectgebied (© GDI Vlaanderen).....	12
Figuur 12: Detail DHM ter hoogte van het projectgebied en omgeving met aanduiding hoogteprofiel (© GDI Vlaanderen)	13
Figuur 13: hoogteprofiel ZZW-NNO ter hoogte van de geplande werkzaamheden op het projectgebied.....	13

Figuur 14: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	15
Figuur 15: Uitsnede van de Ferrariskaart (1771-1777) detail met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	15
Figuur 16: Uitsnede van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt).	16
Figuur 17: Uitsnede van de Popp-kaart (1842-1879) met aanduiding van het projectgebied-detail (© Geopunt).	16
Figuur 18: Uitsnede topografische kaart van Vandermalen (1846-1854) ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	17
Figuur 19: Topografische kaart uit 1904 ter hoogte van het projectgebied (©Arcgisonline)	17
Figuur 20: Topografische kaart uit 1939 ter hoogte van het projectgebied (©Arcgisonline)	18
Figuur 21: Orthofoto uit 1971 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	18
Figuur 22: Orthofoto genomen in de periode 1979-1990 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	19
Figuur 23: Orthofoto genomen in de periode 2000-2003 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	19
Figuur 24: Orthofoto genomen in de periode 2005-2007 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	20
Figuur 25: : Orthofoto genomen in de periode 2008-2011 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	20
Figuur 26: Orthofoto genomen in 2016 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	21
Figuur 27: Orthofoto genomen in 2019 ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt).	21
Figuur 28: Projectie CAI-locaties en archeologienota's in de omgeving van het projectgebied t.o.v. een recente orthofoto (© CAI en Geopunt).	22

Tabellijst

Tabel 1: CAI-meldingen in een straal van 1,5km rond het projectgebied per type onderzoek en datering.....	24
Tabel 2: CAI-meldingen in een straal van 1,5km rond het projectgebied	24
Tabel 3: archeologienota's in een straal van 1,5km rond het projectgebied	25

